

بررسی موانع رشد بیمه‌های انرژی در صنعت بیمه کشور و پیشنهاد راهکارهای مناسب

معصومه شامی^{۱*}، حسین خنیفر^۲، حمیدرضا حسن‌زاده^۳

۱. کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی، پردیس فارابی دانشگاه تهران، ایران

۲. استاد گروه مدیریت، پردیس فارابی دانشگاه تهران، ایران

۳. دانشیار گروه مدیریت، پردیس فارابی دانشگاه تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۱/۱۰؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۰۲/۲۰)

چکیده

صنعت انرژی به‌ویژه نفت، بزرگ‌ترین بخش اقتصادی کشور است. لکن عملکرد صنعت بیمه در حوزه بیمه انرژی در کشور، حاکی از نامتناسب بودن سهم صنایع نفت و انرژی از صنعت بیمه است. سهم اندک حق بیمه این رشته نسبت به کل حق بیمه تولیدی صنعت بیمه کشور نشان‌دهنده نامتعادل بودن این دو صنعت در زمینه اخذ پوشش‌های کامل بیمه‌ای است. بنابراین، هدف اصلی این تحقیق بررسی موانع رشد پرتفوی بیمه‌های انرژی (نفت، گاز و پتروشیمی) در صنعت بیمه کشور و پیشنهاد راهکارهای مناسب است. بدین منظور تأثیر موانع اقتصادی، شناختی و تخصصی (فنی)، و ناتوانی شرکت‌های بیمه و تحقیقات و آموزش بر رشد بیمه‌های انرژی بررسی شد. تحقیق حاضر از نظر هدف از نوع کاربردی است و از نظر روش توصیفی و مبنی بر داده است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه است که در میان ۱۲۰ نفر از مدیران و کارشناسان صنعت بیمه توزیع شد. نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد موانع پنج‌گانه یادشده در رشد بیمه به عنوان مانع عمل می‌کنند. از بین موانع یادشده، موانع اقتصادی در اولویت اول قرار دارد و موانع فنی - تخصصی در جایگاه آخر اولویت قرار دارد.

کلیدواژگان

بیمه انرژی، پرتفوی، حق بیمه، حق بیمه تولیدی.

مقدمه

صنایع نفت، گاز و پتروشیمی شامل حوزه‌های نفتی، سکوها، تجهیزات و تأسیسات نصب‌شده در درون دریاها، سرمایه‌هایی عظیم و ناایمن هستند که با خطرهای پنهانی مواجه‌اند. این صنعت مانند صنایع بزرگ دیگر دنیا، به دلیل گستردگی فراوان و حجم عظیم سرمایه و مخاطرات فراگیر، همواره کانون توجه متخصصان و دست‌اندرکاران ایمنی و بیمه است و تلاش‌های گسترده‌ای در راستای ایمنی بیشتر و به موازات آن توسعه بیمه در جهان انجام می‌گیرد. اهمیت این صنعت در اقتصاد جهانی برای همگان واضح است، به طوری که این صنعت از جمله نیازهای اصلی فرایند توسعه هر کشور است و به عنوان عامل تولیدی بسیار مهم در فرایند تولید هر محصولی (به‌ویژه بعد از انقلاب صنعتی)، اهمیت بسیار زیادی داشته است (شکیبایی، ۱۳۸۱، ص ۳۹). در صنایع نفت و گاز با توجه به نوع فعالیت، مخاطرات بسیاری وجود دارد که باید کنترل، یا به شرکت‌های بیمه واگذار شود. در این صنعت به تبع فعالیت‌های گوناگون صدها نوع خطر وجود دارد. لذا تعامل روزافزون این دو صنعت با یکدیگر می‌تواند موجب ایجاد امنیت خاطر و به تبع آن جلوگیری از بروز خسارات ناشی از عدم مدیریت ریسک و در نهایت، به رونق و رشد اقتصاد کشور منجر شود.

بیان مسئله

صنعت بیمه به عنوان نهادی اقتصادی-اجتماعی، متأثر از شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی موجود در هر کشور است. صنعت نفت نیز بزرگ‌ترین بخش اقتصادی کشور است و بخش عمده تولید ناخالص داخلی، (بر اساس آخرین آمار موجود مربوط به سال ۱۳۹۰) معادل ۲۷/۳ درصد را به خود اختصاص داده است (سال‌نامه بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱). سهم بسیار بالای درآمدهای حاصل از صادرات مواد نفتی و گازی، از درآمدهای بودجه عمومی و توازن بودجه و تأثیر آن بر رشد سرمایه‌گذاری، نشان‌دهنده نقش این بخش در اقتصاد کشور است و با در نظر گرفتن احتمال بروز خسارات ناشی از وقوع حوادث ناگوار، در هر یک از

مراحل اکتشاف، استخراج، انتقال و فراوری مواد نفتی و گازی و تأثیر منفی آن بر اقتصاد کشور، ایجاب می‌کند برای صیانت از سرمایه‌های عظیم ملی و تأمین خاطر برای دست‌اندرکاران، با برقراری روابط نزدیک و مستمر، شرایطی فراهم شود تا خسارت‌های احتمالی با پوشش‌های مناسب بیمه‌ای جبران شود. اساس فعالیت‌های بیمه ریسک است. ریسک، عدم اطمینان از ورود خسارت تعریف می‌شود (Greene & Trischman, 1986, p.24). ریسک عدم اطمینان درباره خسارت مالی است (Bickelhaupt, 1974, p.24).

در فعالیت‌های صنعت نفت و گاز، مدیریت ریسک معمولاً بخشی درونی است. وجود حجم زیادی از مواد سمی و قابل اشتعال، فشار و دمای بالا، سرمایه بالای پروژه‌ها و ابزارآلات و امکان بالقوه برای ایجاد حوادثی که کیلومترها از حدود طرح خارج است بدین معنی است که مدیریت ریسک راهبردی حیاتی برای بقای این صنایع است (Danahar, 1994). این صنعت یکی از خطرناک‌ترین صنایع است که عملیات اجرایی آن در مناطق دورافتاده و با شرایط سخت زیست محیطی است و فعالیت‌های این صنایع به‌طور مداوم با فناوری‌ها و به تبع آن با ریسک‌های جدیدی روبه‌رو است (JIT.co, 2010, p.3). صرف نظر از سابقه بیش از ۷۰ ساله فعالیت شرکت‌های بیمه، همچنین، قدمت ۱۰۰ ساله صنعت نفت در ایران، همکاری چندین مستمر و پیوسته‌ای با یکدیگر نداشته‌اند. ولی با توجه به ظرفیت و حجم سرمایه‌های بیمه‌پذیر این صنعت، آمارهای موجود از پرتفوی بیمه‌نامه‌های نفت و انرژی رضایت‌بخش نبوده است. بر اساس سال‌نامه آماری صنعت بیمه در سال ۱۳۹۱ (۲۰۱۲)، سهم بیمه انرژی در پرتفوی بیمه کشور، ۱/۳ درصد است که با توجه به ضریب نفوذ بیمه^۱ در این سال، ۱/۹ درصد است و نسبت به سهم گروه نفت از تولید ناخالص داخلی کشور که بیشتر از ۲۷/۳ درصد است (بر اساس آخرین آمارهای موجود) تناسب ندارد. بنابراین، مسئله اصلی تحقیق این است که نخست، موانع موجود در توسعه و گسترش تعاملات بین دو صنعت بیمه و نفت بررسی شود، دوم، اهمیت تأثیر متقابل رشد و رونق

۱. نسبت حق بیمه به تولید ناخالص داخلی

این دو صنعت بر یکدیگر و تأثیرگذاری آن بر اقتصاد کشور تبیین شود، و سوم، موانع رشد بیمه‌های انرژی در صنعت بیمه تحلیل می‌شود. در نهایت، راهکارهای مناسب برای بهبود و رشد پرتفوی بیمه‌های انرژی پیشنهاد شود.

مرور متون نظری تحقیق

بیمه مؤسسه‌ای مالی غیربانکی است و باید اشاره شود که نقش مؤسسات مالی در رشد اقتصادی اولین بار توسط بیج هات بیان شد. سپس، اقتصاددانانی از قبیل شومپتر و هیکس درباره نقش مؤسسات مالی در رشد اقتصادی بحث کردند. مترون، بادی و لوین بیان کردند مؤسسات مالی از طرق مختلف رشد اقتصادی را حمایت می‌کنند. بعد از بیج هات اولین بار شومپتر به اهمیت بخش مالی در حمایت از رشد اقتصادی اشاره کرد. او استدلال کرد خدمات مالی فراهم‌شده به وسیله واسطه‌های مالی شامل به‌جریان‌انداختن پس‌اندازها، ارزیابی پروژه‌های اقتصادی، مدیریت مخاطره، نظارت بر عملکرد مدیران و تسهیل مبادلات از ضروریات نوآوری‌های فنی و توسعه اقتصادی است.

هیکس مانند بیج هات بیان کرد توسعه مالی کانالی مهم در صنعتی شدن انگلستان است. اسکیر بیان کرد از دیدگاه عملکردی شرکت‌های بیمه می‌توانند بر رشد اقتصادی تأثیر گذارند که این عملکرد در هفت زمینه است (جعفری صمیمی و کاردگر، ۱۳۸۵):

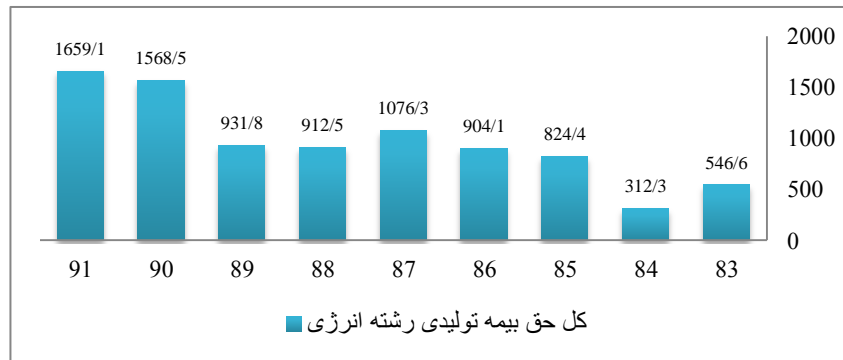
- ایجاد ثبات مالی در بین خانوارها با پرداخت خسارت؛
- جانشینی و تکمیل‌کنندگی برای برنامه‌های تأمین اجتماعی دولت از طریق بیمه‌های درمان، عمر و حوادث؛
- تسهیل در تجارت و معاملات؛
- کمک به تحرک پس‌اندازها از طریق دریافت حق بیمه از بیمه‌گذاران؛
- تسهیل در مدیریت ریسک؛
- به‌کارگیری تدابیر لازم برای کاهش خسارت؛
- تخصیص کارآمد سرمایه در بازار سرمایه.

بیمه‌های انرژی در ایران

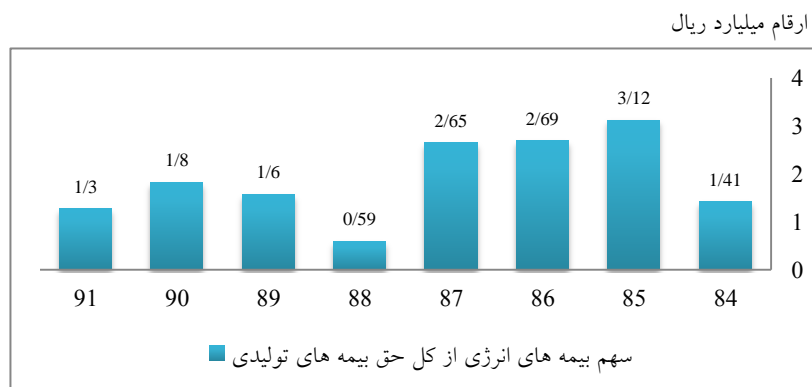
جمهوری اسلامی ایران یکی از کشورهای عضو اپک است که از نظر ذخایر اثبات‌شده نفت و گاز طبیعی در میان سه کشور اول جهان قرار دارد. هر ساله نیمی از نیاز انرژی کشور از محل گاز طبیعی و نیم دیگر از نفت تأمین می‌شود. صنعت نفت عمده درآمد سالیانه کشور را تأمین می‌کند و اقتصاد کشور وابسته به درآمدهای نفتی است (وبگاه وزارت نفت، ۱۳۹۰). فرایندهای تولیدی صنایع نفت و گاز شامل مراحل طولانی و متعددی مانند اکتشاف، انتقال، پالایش، پتروشیمی و انتقال به بازارهای مصرف داخلی و خارجی و توزیع و قرار گرفتن کشور ما در مجاورت میادین نفت و گاز، به سرمایه‌گذاری‌های کلان منجر شده است و در گسترش صنایع و تأسیسات حوزه‌های زیربنایی انرژی نقش مؤثری ایفا کرده است. علاوه بر آن، هر سال طرح‌های زیادی برای اکتشاف میادین نفت و بهره‌برداری از آنها انجام می‌گیرد که با در نظر گرفتن حجم این سرمایه‌گذاری‌ها، ایجاد امنیت و فراهم کردن تضمینی مناسب برای پوشش ریسک‌های مختلف از چالش‌های اساسی فراروی این صنعت است.

وضعیت بیمه‌های انرژی در صنعت بیمه کشور

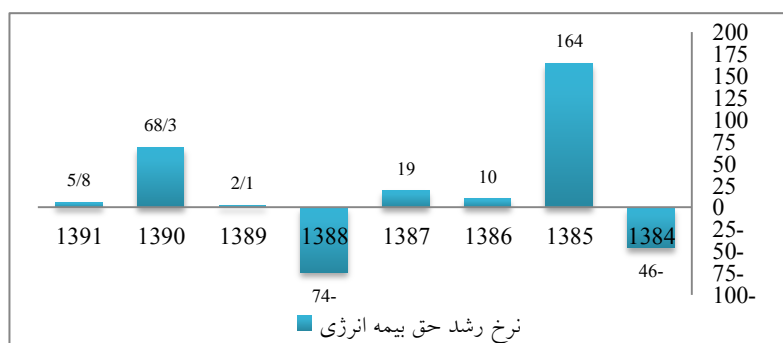
بر اساس آمارهای رسمی، حق بیمه این رشته طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ نوسانات زیادی داشته است. سال ۱۳۸۴ نسبت به سال ۱۳۸۳ کاهش داشته است ولی در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۷ رشد مثبت داشته است و مجدداً طی دو سال اخیر هر سال نسبت به سال قبل رشد منفی داشته است. در شکل ۲ سهم بیمه‌های انرژی از کل حق بیمه هر سال ارائه شده است. بر اساس این آمار سهم این رشته از کل حق بیمه تولیدی صنعت بیمه کشور به طور میانگین طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ کمتر از ۳/۵ درصد است. برخلاف اینکه در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ رشد داشته است اما نسبت به حجم عملیات انرژی در کشور و سهم از کل حق بیمه‌های تولیدی صنعت بیمه رشد منفی دارد که در شکل ۳ به نمایش گذاشته شده است.

شکل ۱. نمودار حق بیمه تولیدی صنعت بیمه در بیمه‌های انرژی از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۱ (سال‌نامه آماری صنعت بیمه-۱۳۹۱)

شکل ۲. نمودار سهم بیمه‌های انرژی از کل حق بیمه‌های تولیدی صنعت بیمه کشور از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱

شکل ۳. نمودار نرخ رشد حق بیمه‌های انرژی از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱

مدل و فرضیه‌های تحقیق

موانع عمده رشد بیمه‌های انرژی

صنایع نفت، گاز و پتروشیمی، کشتی، هواپیما و پروژه‌های مهندسی از جمله صنایع مادر و ریسک‌های بزرگ در صنعت بیمه ماست. براساس آمارهای بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، از کل حق بیمه‌های صنعت بیمه در سال ۱۳۹۱ سهم بیمه‌های این صنایع کمتر از پنج درصد از کل حق بیمه‌های صنعت بیمه است. با توجه به سهم عمده این صنایع در اقتصاد کشور، این سرمایه‌ها به‌طور کامل تحت پوشش بیمه قرار نمی‌گیرند. برخی موانع رشد بیمه‌های انرژی در کشور به شرح زیر شناسایی و دسته‌بندی شده است:

۱. عوامل اقتصادی: برخی این عوامل عبارت‌اند از تحریم‌های بین‌المللی، درآمدهای نفتی، رشد اقتصادی کشور، سهم بودجه پروژه‌های عمرانی در بخش انرژی، سطح سرمایه‌گذاری خارجی، سطح سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، دولتی‌بودن سرمایه‌های صنعت نفت، گاز و پتروشیمی. تحقیقات انجام‌گرفته توسط اوتروویل^۱ (۱۹۹۷)، وارد وزیرروگ^۲ (۲۰۰۰)، وب^۳ و همکاران (۲۰۰۲)، بون^۴ (۲۰۰۴)، کوگلر و افقی^۵ (۲۰۰۵) ارتباط صنعت بیمه با رشد اقتصادی را تأیید می‌کنند (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۸۹). وجود اقتصاد دولتی و بودجه متکی بر درآمدهای نفتی، ملزم‌بودن شرکت‌های دولتی به برگزاری مناقصه جهت به‌کارگیری خدمات بیمه‌ای، وجود انحصار دولتی بر رشد اقتصادی مؤثر است (غروی نخجوانی، ۱۳۸۸).

۲. عوامل شناختی و ساختاری: مهم‌ترین عامل در این زمینه، عدم اشراف کامل بیمه‌گران و کارشناسان صنعت نفت، گاز و پتروشیمی به بیمه‌نامه انرژی و بی‌توجهی مدیران دولتی به بحث‌های مربوط به مدیریت، و انتقال ریسک به علت اتکا به بودجه دولتی است.

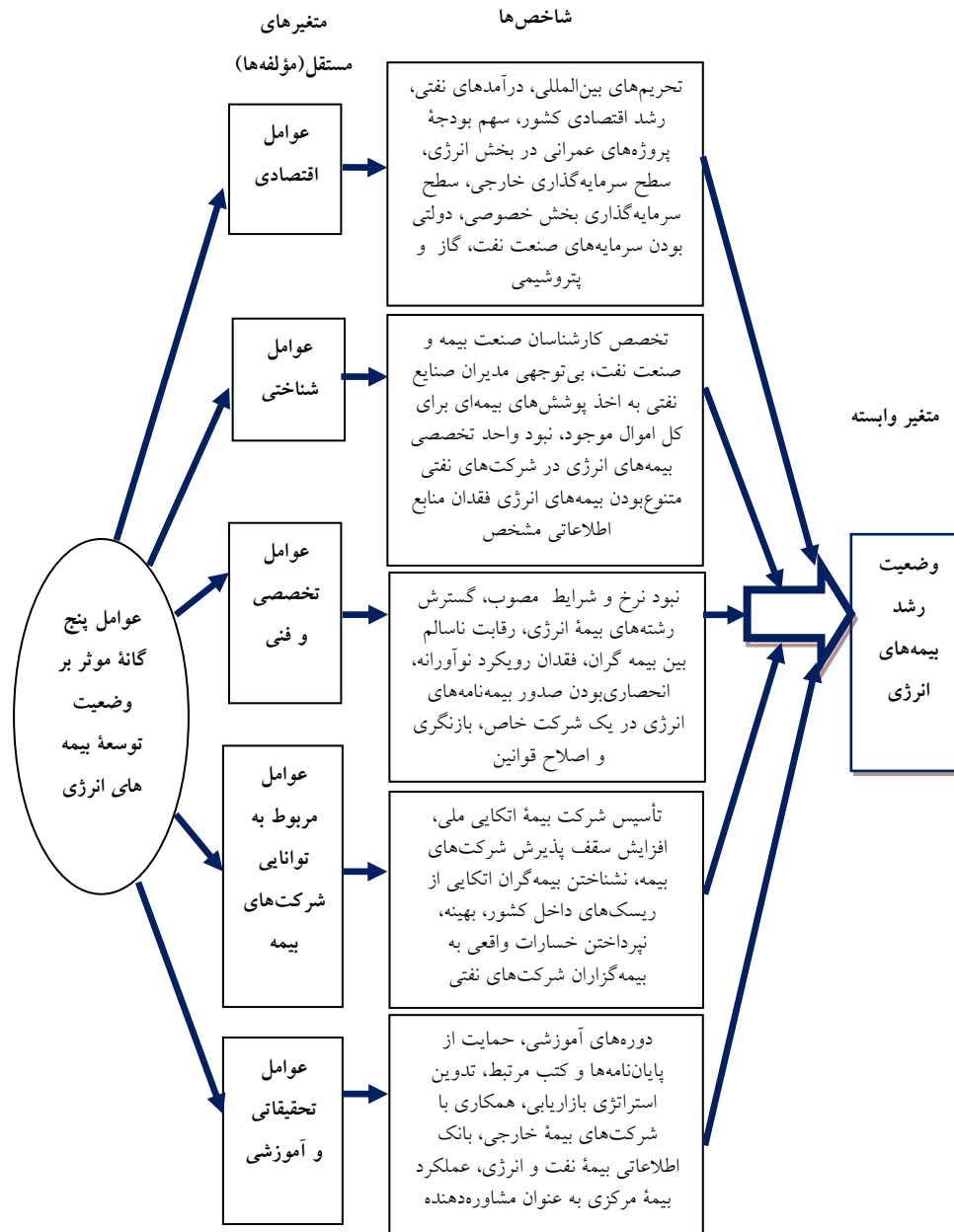
-
1. Outterville
 2. Ward & Zyrbruug
 3. Web
 4. Boon
 5. Kugler & Ofoghi

۳. عوامل تخصصی و فنی: بی‌توجهی به تدوین نظام نامه‌های خاص بیمه‌های حاکم بر پروژه‌های بالادستی نفت و گاز، و عدم طراحی و ارائه پوشش‌های جدید بیمه‌های انرژی، فقدان برنامه‌ریزی جهت عرضه پوشش‌های بیمه‌ای مورد نیاز وزارتخانه‌ها و شرکت‌های تابعه وزارت نفت، نبود تعامل لازم بین بیمه‌گران داخلی با بیمه‌گران معتبر خارجی برخی عوامل تأثیرگذار در این زمینه است.

۴. عوامل مربوط به شرکت‌های بیمه (توانایی شرکت‌ها در پذیرش ریسک): بی‌تمایلی بیمه‌گران اتکایی به همکاری با شرکت‌های بیمه ایرانی به لحاظ نشناختن مخاطره‌های صنایع انرژی، بی‌توجهی به ظرفیت‌سازی در صنعت بیمه برای مقابله با تحریم و قطع عملیات اتکایی به خارج از کشور، توان مالی شرکت‌های بیمه داخلی در پذیرش ریسک‌های بیمه‌های انرژی و محدود بودن سقف ظرفیت نگهداری مجاز شرکت‌های بیمه از هر ریسک است.

۵. عوامل تحقیقاتی و آموزشی: شامل تبیین نکردن جایگاه بیمه در ساختار سازمانی شرکت‌های نفت، گاز و پتروشیمی، تدوین نکردن راهبرد جامع بازاریابی بیمه‌های انرژی، کمبود منابع تحقیقاتی در زمینه بیمه‌های انرژی، نبود بانک اطلاعاتی در بخش بیمه‌های انرژی، همکاری ضعیف صنعت بیمه کشور با شرکت‌های بیمه خارجی فعال در زمینه بیمه‌های انرژی.

از آنجا که در زمینه بررسی دلایل رشد نکردن بیمه‌های انرژی تا کنون در داخل و خارج از کشور پژوهشی انجام نگرفته است و با توجه به عوامل یادشده مدل مفهومی تحقیق به شکل زیر طراحی می‌شود.

شکل ۴. عوامل رشد در صنعت بیمه انرژی

در راستای نیل به اهداف تحقیق و بر اساس تعریف‌های عملیاتی متغیرهای مستقل و وابسته مورد مطالعه، همچنین، با توجه به مدل مفهومی تحقیق حاضر، پنج فرضیه تدوین شد. بر اساس این فرضیه‌ها، محقق تلاش می‌کند موانع رشد بیمه‌های انرژی را شناسایی کند.

فرضیه اول: موانع اقتصادی مانع رشد بیمه‌های انرژی است.

فرضیه دوم: ناآشنایی بیمه‌گران و کارشناسان صنعت نفت، گاز و پتروشیمی از پوشش‌های نوین بیمه انرژی و دانش و تکنولوژی روز دنیا در این زمینه مانع رشد بیمه‌های انرژی است.

فرضیه سوم: موانع فنی و تخصصی بیمه‌ای مانع رشد بیمه‌های انرژی است.

فرضیه چهارم: ناتوانایی شرکت‌های بیمه در عرضه انواع پوشش‌های بیمه‌ای مورد نیاز صنعت نفت، گاز و پتروشیمی به لحاظ حداکثر سقف تعیین شده برای نگهداری ریسک‌های این حوزه مانع رشد پرتفوی بیمه‌های انرژی است.

فرضیه پنجم: بی‌توجهی به تحقیقات و توسعه بیمه‌های نفت، گاز و پتروشیمی مانع رشد پرتفوی بیمه‌های انرژی است.

روش تحقیق

روش تحقیق از دسته تحقیقات توصیفی و بر مبنای داده و از نوع پس‌رویدادی^۱ و در زمره تحقیقات کاربردی است و از آنجا که هدف، برخورداری از نتایج یافته‌ها برای حل مسائل موجود در صنعت بیمه است، لذا تحقیق از نوع کاربردی است.

جامعه و نمونه آماری تحقیق

جامعه آماری این تحقیق عبارت است از مدیران و کارشناسان متخصص شرکت‌های بیمه فعال در بیمه‌های انرژی که تعداد آن‌ها ۳۵۰ نفر است. جمعیت نمونه آماری تعداد ۱۲۴ نفر بود که برای سادگی محاسبات ۱۲۰ نفر در نظر گرفته شد.

1. Ex-post facto research

$$n = \frac{NZ^2 a / 2P(1-P)}{(N-1)d^2 + Z^2 a / 2P(1-P)}$$

$$n = \frac{350 \cdot (1/96)^2 \cdot (0/125)}{(0/5)^2 + (349-1) + (1/96)^2 \cdot (0/125)} \approx 124$$

ابزار جمع‌آوری داده‌ها

ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه‌ای ۴۰ سؤالی است که روایی آن از طریق نظرسنجی خبرگان تأیید شد و با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ پایایی پرسشنامه بررسی شد. ضریب پایایی برای پرسشنامه برابر ۰/۸۵۱ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی مناسب و مطلوب پرسشنامه است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای آزمون فرضیه‌های تحقیق آزمون تی استیودنت به کار گرفته شد که نتایج آن در جدول ۱ بیان شده است.

به منظور اجرای آزمون تی استیودنت فرض‌های آماری زیر ایجاد شد:

فرض صفر: میانگین متغیر مورد نظر با میانگین مفروض تفاوت معناداری ندارد.

فرض یک: میانگین متغیر مورد نظر با میانگین مفروض تفاوت معناداری دارد.

جدول ۱. آزمون تی استیودنت برای آزمون فرضیه‌های تحقیق

سطح معناداری	درجه آزادی	انحراف معیار	میانگین	مقدار تی	فرضیه
۰/۰۰	۱۱۹	۰/۳۶۴۲	۳/۴۷۳۱	۱۴/۲۲۵	فرضیه اول
۰/۰۰	۱۱۹	۰/۳۷۸۵	۳/۴۵۷۵	۱۳/۲۴۱	فرضیه دوم
۰/۰۰	۱۱۹	۰/۳۹۲۱	۳/۳۶۲۳	۱۰/۱۲۱	فرضیه سوم
۰/۰۰	۱۱۹	۰/۳۶۰۷	۳/۴۰۱۶	۱۲/۱۹۵	فرضیه چهارم
۰/۰۰	۱۱۹	۰/۳۵۰۴	۳/۴۳۹۰	۱۳/۷۲۴	فرضیه پنجم

میانگین موانع اقتصادی بیش از مقدار مفروض ۳ است، کران بالا و کران پایین در محدوده مثبت قرار دارد و ضریب معناداری برابر با صفر و کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است. در نتیجه، در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض صفر رد می‌شود و فرضیه اول تحقیق پذیرفته می‌شود.

میانگین ناآشنایی بیمه‌گران و کارشناسان صنعت نفت، گاز و پتروشیمی از پوشش‌های نوین بیمه انرژی و دانش و فناوری روز دنیا، بالاتر از سطح مفروض ۳ است. کران بالا و کران پایین در محدوده مثبت قرار دارد و ضریب معناداری برابر با صفر و کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است. در نتیجه، در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض صفر رد می‌شود و فرضیه دوم تحقیق پذیرفته می‌شود. از طرفی، میانگین موانع فنی و تخصصی بیمه‌ای بر عدم رشد پرتفوی بیمه‌های انرژی، بالاتر از سطح مفروض ۳ است. کران بالا و کران پایین در محدوده مثبت قرار دارد و ضریب معناداری برابر با صفر و کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است. در نتیجه، در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض صفر رد، و فرضیه سوم تحقیق پذیرفته می‌شود.

همچنین، میانگین ناتوانی شرکت‌های بیمه در عرضه انواع پوشش‌های بیمه‌ای مورد نیاز صنعت نفت به لحاظ حداکثر سقف تعیین شده برای نگهداری مخاطره‌های این بالاتر از سطح مفروض ۳ است. کران بالا و کران پایین در محدوده مثبت قرار دارد و ضریب معناداری برابر با صفر و کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است. در نتیجه، در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض صفر رد می‌شود و فرضیه چهارم تحقیق پذیرفته می‌شود و میانگین بی‌توجهی به تحقیقات و توسعه بیمه‌های نفت، گاز و پتروشیمی بالاتر از سطح مفروض ۳ است. کران بالا و کران پایین در محدوده مثبت قرار دارد و ضریب معناداری برابر با صفر و کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است. در نتیجه، در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض صفر رد می‌شود و فرضیه پنجم تحقیق پذیرفته می‌شود.

بنابراین، موانع اقتصادی، موانع شناختی، موانع تحقیقاتی - آموزش، موانع فنی - تخصصی و ناتوانی شرکت‌های بیمه در عدم رشد بیمه‌های انرژی مؤثرند. رتبه‌بندی موانع رشد پرتفوی بیمه‌های انرژی به منظور رتبه‌بندی موانع رشد پرتفوی بیمه‌های انرژی آزمون فریدمن اجرا شد. نتایج در جدول ۲ ذکر شده است.

جدول ۲. اولویت‌بندی موانع رشد پرتفوی بیمه‌های انرژی

رتبه	عامل	میانگین	رتبه میانگین
۱	موانع اقتصادی	۳٫۴۷	۳٫۲۲
۲	موانع شناختی	۳٫۴۵	۳٫۱۶
۳	موانع تحقیقاتی - آموزشی	۳٫۴۳	۳
۴	ناتوانی شرکت‌های بیمه	۳٫۴۰	۲٫۹۰
۵	موانع فنی - تخصصی	۳٫۳۶	۲٫۷۳

سطح معناداری آزمون: ۰٫۰۰

بر اساس جدول ۲، موانع رشد بیمه‌های انرژی به ترتیب اولویت عبارت‌اند از موانع اقتصادی، موانع شناختی، موانع تحقیقاتی - آموزشی، ناتوانی شرکت‌های بیمه و موانع فنی - تخصصی.

پیشنهادهایی بر مبنای یافته‌های تحقیق

پیشنهاد بر مبنای نتیجه آزمون فرضیه اول به شرح زیر ارائه می‌شود:

- افزایش سرمایه‌گذاری‌های خارجی
 - افزایش سرمایه‌گذاری‌های خارجی
 - اصلاح قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مقتضی تعاملات
- پیشنهاد بر مبنای نتیجه آزمون فرضیه دوم به شرح زیر ارائه می‌شود:
- تغییر نگرش مسئولان از نگاه هزینه‌ای به بیمه
 - ایجاد عزم و باور در مدیران صنعت بیمه جهت گسترش بیمه انرژی
 - افزایش سطح آگاهی مدیران و کارکنان صنعت بیمه از بیمه انرژی و گستره آن
 - آموزش مدیران صنعت بیمه در موضوع بیمه انرژی
- پیشنهاد بر مبنای نتیجه آزمون فرضیه سوم به شرح زیر ارائه می‌شود:
- ایجاد واحد سازمانی تخصصی بیمه در شرکت‌های نفتی
 - تشکیل شرکت تخصصی ارزیابی مخاطره و بیمه
 - بررسی دقیق مخاطره پوشش‌های بیمه‌های مورد درخواست

پیشنهاد بر مبنای نتیجه آزمون فرضیه چهارم به شرح زیر ارائه می شود:

- افزایش ظرفیت نگهداری شرکت های بیمه
 - گسترش بیمه اتکایی در داخل کشور
 - برنامه ریزی جهت تأمین مالی مخاطره از منابع داخلی و خارجی
 - اصلاح شیوه های همکاری با بیمه گران خارجی
 - توجه نهادهای مسئول به اجرای برنامه ریزی هدفمند جهت حذف موانع قانونی و ایجاد بسترهای مناسب جهت افزایش ظرفیت داخلی در پذیرش بیمه های انرژی جهت بهره برداری از پتانسیل های این حوزه
 - طراحی سازوکارهای مناسب در صنعت نفت در راستای نظام مند کردن فرایند بهره گیری از توان شرکت های بیمه داخلی در صدور بیمه نامه های بزرگ پروژه های نفت و انرژی
 - طراحی سازوکارهای مناسب جهت سطح بندی پروژه های نفتی از حیث پیچیدگی های فنی، میزان مخاطره و گستردگی به منظور اعطای آن ها به شرکت های بیمه داخلی براساس توان فنی و ظرفیت پذیرش شرکت ها با هدف بهره گیری از ظرفیت های داخلی
- پیشنهاد بر مبنای نتیجه آزمون فرضیه پنجم به شرح زیر ارائه می شود:
- طراحی همایش ها و نشست های تخصصی جهت افزایش سطح شناخت دو صنعت نسبت به نیازها و ظرفیت های یکدیگر
 - تربیت کارشناسان متخصص میان رشته ای در دو حوزه بیمه - نفت و انرژی
 - آموزش بازاریابی بیمه و تربیت نمایندگان، کارگزاران بیمه در راستای پیشبرد فروش این رشته
 - طراحی گرایش یا واحد درسی تخصصی بیمه در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی در سرفصل دروس مدیریت بیمه در دانشگاه ها
 - توسعه تحقیقات بازاریابی

منابع و مأخذ

۱. ابراهیمی، سیدنصراله (۱۳۸۸). ضرورت تعامل متقابل بیمه‌گران و بیمه‌گذاران در اجرای پروژه‌های بالادستی صنعت نفت و گاز، ۴ و ۵ مهر ۱۳۸۸، تهران، مرکز همایش‌های بین‌المللی صدا و سیما.
۲. بیات، عزت‌اله (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر در تحکیم روابط بین دو بخش بیمه و انرژی. دومین همایش بیمه و مدیریت ریسک در نفت، گاز و پتروشیمی، ۴ و ۵ مهر ۱۳۸۸، تهران، مرکز همایش‌های بین‌المللی صدا و سیما.
۳. بیمه مرکزی ایران (۱۳۸۳). مجموعه قوانین و مقررات بیمه‌های بازرگانی. تهران، پژوهشکده بیمه.
۴. جعفری صمیمی، احمد؛ کاردگر، ابراهیم (۱۳۸۵). «آیا توسعه بیمه به رشد اقتصادی کمک می‌کند؟ (تجزیه و تحلیل اقتصاد ایران ۱۳۸۲-۱۳۳۸)». فصل‌نامه پژوهش‌های اقتصادی، سال ششم، شماره دوم، صفحات ۱۷-۳۹.
۵. حسن‌زاده، علی؛ عسگری، محمدمهدی؛ کاظم‌نژاد، مهدی (۱۳۸۹). «بررسی جایگاه صنعت بیمه در اقتصاد و بازار سرمایه ایران». فصل‌نامه صنعت بیمه، سال ۲۵، شماره ۲، صفحات ۱۹۹-۱۶۵.
۶. شکیبایی، علیرضا (۱۳۸۱). اقتصاد انرژی. کرمان، انتشارات دانشگاه شهید باهنر.
۷. غروی نخجوانی، سیداحمد (۱۳۸۸). نقش درآمدهای نفتی در تأمین منابع سرمایه‌گذاری ایران، پژوهشنامه اقتصادی، دوره دوم، شماره اول، صفحات ۲۵۴-۲۳۷.
8. C.Arthure Williams, Jr.; Heins, M.R. (1989). *Risk Management and Insurance*. 6th ed, NewYork, macgraw -hill book co.
9. Danaher (1994). *Risk Management an Oil and Gas Industry Perspective*. Represented In Health & Safety Conference.
10. David L. Bickelhaupt (1974). *General Insurance*, 9th ed , Homewood. Illinois: R.D Iwin.
11. Greene, Mark R.; Triesman, James (1988). *Risk and Insurance*, 7thed, Cincinnati. Ohio: South- western Pub. Co.
12. Gurney Richard (2009). *The Claims Process*. 2nd seminar on Insurance & Risk Management in oil, gas & petrochemical Industries
13. John Scott, Richard (2009). *Construction Insurance in energy Sector, Beyond the*

- Basics*. 2nd seminar on Insurance & Risk Management in oil, gas & petrochemical Industries.
14. Mills Evan (2009). *The insurance and risk management industries, new players in the delivery of energy-efficient and renewable energy products and services*. 2nd seminar on Insurance & Risk Management in oil, gas & petrochemical Industries.
 15. S.E. Harrington (1991). *Prices and Profits in the Liability Insurance Market*. The Brookings Institute.
 16. Seyedi, Soran (2009). *Underwriting Engineering Risk*. 2nd seminar on Insurance & Risk Management in oil, gas & petrochemical Industries.
 17. Tajik hamid (2009). *Various policies case in case of usage of environmental*. 2nd seminar on Insurance & Risk Management in oil, gas & petrochemical Industries.
 18. TAP van, den Berg (2009). *Full Cycle of Risk Identification in OGP Industries*, 2nd seminar on Insurance & Risk Management in oil, gas & petrochemical Industries.
 19. Tirovantha poram, R. (2006). *The promotion risk management in Developing Countries*. London, Peter Davies Ltd. Upstream Energy. (2010). p3Jlt,
 20. Watson, David (2009). *Marine Warranty Surveyo (MWS) Input to Offshore Operation*. 2nd seminar on Insurance & Risk Management in oil, gas & petrochemical Industries.
 21. Zovill, F, C. *Operative Insurance (2007). A suitable form of insurance for developed countries*. New York, Mc Graw - hill book Co.
 22. www.centinsur.ir
 23. www.iooc.co.ir
 24. www.iraninsurance.ir
 25. www.irc.ac.ir
 26. www.nigc-tpgc.ir
 27. www.ioptc.org